

1. TÜRKİYE TEKNİKERLER KURULTAYI

G Ü N D E M

1. AÇILIŞ
2. BAŞKANLIK DİVANININ OLUŞTURULMASI
3. SAYGI DURUŞU
4. TERTİP KOMİTESİ ADINA AÇIŞ KONUŞMASI
5. ÇAĞRILI KİŞİ VE KURULUŞLARIN KONUŞMALARI
6. KURULTAY KARARLARI VE BİLDİRİSİ KOMİSYONU SEÇİMİ
7. TEBLİĞLERİN OKUNARAK GÖRÜŞÜLMESİ
8. KURULTAY BİLDİRİSİNİN GÖRÜŞÜLMESİ, KURULTAY KARARLARININ AÇIKLANMASI

6/7 MAYIS 1978 ANKARA

EKO Matbaası
İSTANBUL - 1978

TÜRKİYE'DE ARA TEKNİK İNSAN GÜCÜ EĞİTİMİ

GİRİŞ :

Bugün ülkemizde bulunan teknik elemanlar yüzbinleri aşmaktadır. Bunlar durumlarına göre farklı kademe ve statü içinde çalışmaktadırlar.

Bu insanların sorunları elbette diğer tüm çalışanların bir parçası olarak, ülkenin ekonomik ve siyasal yapısından soyutlanarak ele alınamaz.

TEKNİK EĞİTİM sorununu ele alırken, ülkenin üretim biçimine, bu üretim biçiminin üst yapıda oluşturduğu genel eğitim sistemine bağlı olarak, tüm iç ve dış bağımlılık olgularını da dikkate alarak, temel toplumsal amaçlar yönünde içerik ve işlerlik kazandırıcı biçimde düşünmek zorundayız.

ÜRETİM BİÇİMİ VE EKONOMİK YAPI :

Bugün ülkemiz, ekonomisiyle, sanayisiyle, genel kalkınma politikasıyla, dışa bağımlı, anamalcı, iç ve dış tekелci güçlerin hakim olduğu ve ithal malı teknolojiyle, tüketim yönü ağır basan kapitalist üretim biçimine sahiptir.

— Teknoloji geridir.

— Temel ağır sanayi nicel ve nitel olarak çok sınırlı olup, kurulu sanayi genellikle tüketim malı üreten sanayiden meydana gelmektedir.

— Tarım sektörü teknolojik gelişmelerden payını alamamakta ve kalkınmaya katkısı sınırlı kalmaktadır.

— Dış ticaret açığı yıldan yıla artarak, ülke uluslararası tefeci bankaların ve tekелci sermayenin boyunduruğu altına girmektedir.

— Ülkenin doğal ve insan gücü kaynakları toplumsal refahı gerçekleştirecek yönde kullanılmamaktadır.

Böyle bir ekonomik yapının ve anamalcı üretim biçiminin oluşturduğu sözüm ona kalkınma politikasının sonucu olarak; Teknik eleman üretimi yaratıcı nitelik kazanamamaktadır.

Teknik insanlarımızın çoğu tüketim malı üreten sanayide çalışarak vasıfsızlaşmakta ve sermayeye ucuz iş gücü sağlamakta, ulusal ekonomiye katkıları azalmaktadır. Yabancı teknoloji ithali, ve teknik hizmet ithali öz çalışma, ihtisaslaşma alanlarını sınırlamıştır. Eğitim yoluyla alınan yeteneklerin üretim içinde meydana çıkmasını engellemektedir.

Ve en önemlisi, tüketime yönelik ve ara malları sanayiinin temel üretim sanayiine oranla çokluğu, teorik yönü ağır basan ihtisaslaşmış teknik elemanın bu niteliği ile üretime katılması çok sınırlı kalmakta ve katıldığı zaman da aynı işi yapan daha alt düzeydeki teknik eleman daha alt düzeye kaymakta ve teknik eleman piramidi bilimsel standartlara göre işliyememektedir. Kimin hangi işi yapacağı beceri ve yeteneğine göre gelişme ve yükselme yolları da tıkanmaktadır.

Temel amaç sanayileşmektir, bundan kasıt da makina yapan makina üretecek sanayinin kurulmasıdır. Emredici bir planlama içinde böyle bir sanayileşme sürecini ve kalkınma modelini temel toplumsal hedefleri amaçlıyarak oluşturmak ve eğitim sisteminin de böyle bir üretim sürecine hizmet edebilecek şekilde ve ondan ayrı düşünmemek gerekir.

GENEL EĞİTİM SİSTEMİ :

Yukarda vurgulanan böylesine bir üretim biçimi ve ekonomik yapının koşulları içinde, yaratıcı, üretici değil, tüketici nitelikte diplomalı işsizler ordusu yetiştiren, giderek eğitim sistemini de deformasyona uğratan giderilmesi zor toplumsal sorunlar yaratan boyutlara ulaşmaktadır.

Eğitim sistemi mevcut ekonomik sistemden ötürü tam anlamıyla bilimsel incelemeye dayanmamaktadır, dayansa bile uygulamaya konulmamaktadır.

Eğitim, üretim ve insan gücü planlamasının genel çerçevesi içinde ülke kalkınmasıyla ve halkın yararıyla ele alınamamakta ve bu anlamda sistemleştirilmemektedir.

Eğitim sistemi bireylerin, sisteme girdikten sonra beceri ve üretici değerlerini geliştirmesine ve toplumun yararına ve ihtiyaçlarına uygun hale getirmesine engeldir.

Sistem bilgi üretememekte ve toplumun teknolojik gelişme ihtiyacını karşılayamamaktadır. Sistem çevre ile uyumlu kılınmamakta, bu anlamda içerik kazandırılmamaktadır. Eğitim sistemi, üretim sistemi ve işgücü sistemi arasında tutarlılık sağlanamamaktadır. Eğitimde arz ve talep dengesi, üretim sistemine uyacak şekilde ayarlanamamakta, alt kademedeki bireylerin yetki ve sorumlulukları saptanıp verilmemekte ve bireylerde yüksek diploma peşinde koşma hevesleri körüklenmekte, üniversite kapılarında yığılmalar yaratmaktadır. Sistem yüzeysel program ve yöntemlerle ayarlanmakta, ülke ve yerel koşullar dikkate alınmamakta, eğitimdeki içerik ulusal gerçeklere aykırı olmaktadır. Bölgeler arası, insanlar arası ekonomik dengesizlik eğitimde fırsat eşitliğini zedelemektedir. Yüksek gelir guruplarının eğitim talepleri, diplomaya verilen değerler, eğitim sistemi üzerinde baskılar yaratmakta, bireylerin sistem içinde dikey yatay geçişleri engellenmektedir.

Sonuç olarak eğitim sistemi topyekün kalkınma politikasının bir bütünü olarak, bağımsızlık, demokratiklik esasları içinde, makina üreten sanayi sürecinin oluşturulmasına bağlı olarak, tarımda modernleşme ve kentleşme olguları tümüyle dikkate alınarak düşünölmeli ve çözümler getirilmelidir.

BUGÜNKÜ SİSTEM İÇİNDE TEKNİK EĞİTİMİN DURUMU VE ARA TEKNİK ELEMAN SORUNU

Teknik eğitimde, sağlıksız yapının ve sistemin sonucu olarak üretici olmıyan tüketici niteliği ile kalkınmaya katkısı sınırlı elemanlar yetişmektedir. İnsan doğayı ihtiyaçlarına göre değiş-tirebildiği ölçüde insanlaşma sürecinde ilerler. Aldığı eğitim ve yaptığı araçlarla bu işlevi yerine getirir. Bu da ancak üretime yönelik üretim içinde bir eğitimle sözkonusu olabilir.

Atatürk 1 Mart 1922 de BMM kürsüsünden şöyle seslenmişti : "Memleket çocuklarını, sosyo-ekonomik yaşama etkili ve yararlı kılabilmek için gerekli olan temel eğitimi ve bilgiyi iş içinde vermek eğitimimizin ilkesi olmalıdır." (1)

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim sorunlarına o arada teknik eğitim sorununa da köklü çözümler bulabilmek için 1924-1926 yıllarında birçok ünlü eğitim otoritesi Avrupa'dan çağırılmıştır, bu uzmanların teknik eğitimle ilgili işledikleri temel ilke ve yön şuydu; (Açılacak teknik kurumlar, bir taraftan bölgelere, yörelere özgü yapısal karakteri koruyup geliştirmeli; bir taraftan da ileriye teknolojiyi gözliyerek sanayinin gelişmesiyle koşutluk sağlanmalıdır...)

Bütün bu iyiniyetli yaklaşımlar günümüzde değişen ekonomik yapının ve özellikle anamalcı üretim biçiminin şekillendirdiği toplumdan ve üretimden kopuk bir niteliğe dönüştürülmüştür.

A — KAPATILAN TEKNİKER OKULLARI :

Diğer öğrenim birimlerine göre, öğrenimin gece olması, bu okullara alınanların çoğunluğunun sanat okulu çıkışlı olması, sınıfsal kökenleri itibariyle gündüz bir işkolunda çalışmaları nedeniyle tekniker okulu öğrenci ve mezunları üretime en yakın yetişen ve üretim içinde aranılan teknik elemanlar olmuşlardır.

Bu okulların kapatılması olgusu, eğitim sistemindeki politik baskı ve zorlamaları belgelemesi bakımından üzerinde durulması gereken çok önemli bir olaydır.

TEKNİKER OKULLARININ TARİHSEL EVRİMİ :

— Teknikerlik, 1911 yılında şimdiki İstanbul Yıldız Mühendislik Akademisi ile birlikte ve "Kondüktör Fen Mektebi" adı ile başlatıldı.

— 1922 yılında, aynı okulun adı "Nafia Fen Mektebi" olarak değiştirildi ve öğrenim süresi orta okuldan sonra (2) yıl olarak tesbit edildi.

— 1926 yılında, aynı okulun öğrenim süresi (2,5) yıla çıkarıldı.

— 1930 yılında, öğrenim süresi (3) yıla çıkarıldı.

— 1944 yılında, aynı okula Lise ve Sanat Enstitüsü mezunları imtihanla alınarak, okulun öğrenim süresi gündüz (2) yıl olarak tesbit edildi ve mezunlarına "Fen Memuru" yerine; Almanya'daki "Teknikum" (Mühendislik okulu) örnek alınarak "Tekniker" ünvanı verildi.

— 1952-1957 yılları arasında sanayi kesimleri ve kentlerimizde artan yüksek teknik okul talepleri karşısında yeniden statüsü değiştirilen Tekniker okulları; gece (3) yıl ve gündüz (2) yıl öğrenimli olarak sayıları artırıldı ve (28)'e kadar çıkarıldı. Zamanla gündüz öğrenime rağbet azaldığından isimleri "Akşam Tekniker Okulları" olarak değiştirildi.

— 1 Mart 1960 tarih ve 10445 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan ve zamanın iktidarının İmar İskân ve Millî Eğitim Bakanlarının imzaladıkları bir kararname ile (bazı maddeleri 1966 yılında iki defa ve 1977 yılında değiştirildi), 6785 sayılı İmar Kanununun 14. mad. 2. fıkrasında; mühendis ve mimarlardan gayri fen adamlarının yetki ve sorumlulukları çok az istisnalar dışında tümüyle kaldırıldı. Kararname Millî Eğitim Bakanınca imzalandıktan sonra, aynı Bakanlığa bağlı Erkek Teknik Yüksek Öğretim Umum Müdürlüğünün 16.3.1960 tarih ve 07283 sayılı gerekçeli itiraz ve teklif yazısının altına da imzasını koyan Millî Eğitim Bakanının bu itirazı; İmar İskân Bakanlığınca "yapılacak birşey kalmamıştır" gerekçesi ile reddedildi.

Yapılan bu değişikliklerle, mühendislerle aralarında (1) yıl öğrenim farkı olan ve aynı dalda hizmet görmek için yetiştirilen Teknikerler, yetiştirilme ve verimlilik amaçlarından, dolayısıyla gerçek formasyonlarından saptırılarak; bir sürveyan veya kalfa görevleri içine itildi ve pasif hale düşürüldü.

— 5-15 Şubat 1962 tarihleri arasında 500 uzman eğitimcinin katıldığı 7. Millî Eğitim Şûrasının, Teknikerlik konusunda aldığı bütün olumlu kararlar hiçe sayıldı ve uygulanmadı.

— 1965 yılında, daha yüksek öğrenim yapmak isteyen binlerce Teknikerin yaptığı baskı sonucu (biri Ankara ve diğeri İs-

tanbul'da olmak üzere) yine mezunlarının yetki ve sorumlulukları belirlenmemiş ve gece (3) yıllık Tekniker okullarına dayalı (1) yıl öğrenim süreli "Yüksek Tekniker Okulları" öğretime açıldı.

— Devlet Plânlama Teşkilâtınca yapılan hesaplamalar sonucu; 2.nci beş yıllık plânın uygulamasında; İmar, Bayındırlık, Kalkınma, Endüstri ve istihsal ile ilgili alanlarda çalışan Teknikerlerin, plânın % 76,4'ünü uyguladıkları ortaya çıktığı halde; her yıl değişikliğe uğratılan aynı plânda çelişkiye düşüldü ve sanayi kesimindeki artan Tekniker ihtiyacı bir tarafa, yetkili resmî kuruluşların itirazları da hiçe sayılarak 1968 yılında Tekniker okullarının tümü gerçekleri yansıtmayan bir gerekçeyle öğretime kapatıldı.

— Ve nihayet 1971 yılında, 7388 mezun veren Yüksek Tekniker okullarının da kapatılmasına karar verildi.

Teknik eleman kesiminin ve uygulayıcı ara insan gücünün en üretken kesimini geliştiren tekniker okulları kamuoyuna rağmen, basına rağmen, 7. Milli Eğitim Şûrasının olumlu kararlarına rağmen kapatıldı. Anayasal hakları, mesleki her türlü hakları rafa kaldırıldı. Tekniker toplumuna yapılan haksızlık ve baskılar, bu insanların sosyal ve psikolojik yaşamlarında da unutulmayacak ağır yaralar açmıştır.

ÖN LİSANS OKULLARI :

Kapatılan tekniker okullarının yerine açıldığı söylenen ara üretim kademesi için eleman yetiştiren, üretimden kopuk, uygulayıcılık vasıfları geliştirilmediği, tamamen siyasal amaçlı oldukları için, istihdam sorunları çözülemediği için diplomasından başka hiçbir şeyi olmayan elemanlar olarak yeni türde bir yitilme ve bir işsizler ordusunu meydana getireceklerdir.

Ve teknikerlerle yapılanın aynısı bir başka biçimde onlara yapılmaktadır.

Kaldığı mevcut durumlarıyla bu okullar başlı başına bir büyük sorun olarak karşımıza çıkmakta, mezunlarının üretim içindeki yeri, yetki ve sorumlulukları belirlenmediği, kabiliyetli öğrencilere üst öğretim kademesine dikey geçişleri sağlanamadı-

ğı, öğretim üyesi araç ve gereç bulunamadığı için, büyük boyutlara ulaşan ulusal bir sorun olmaktadır.

Ön Lisans okullarının açılması veya doğuş nedeni yetkililerce şu nedenlere bağlanmıştır:

- 1 — Yüksek öğrenimdeki girişte yığılmanın önlenmesi,
- 2 — Üretim için ara insan gücü ihtiyacının karşılanması,
- 3 — Yüksek öğretimdeki giriş sınavları yerine, daha tutarlı bir eleme sınavı getirilmesi,
- 4 — Orta öğretimdeki bölgesel farklılıkların kaldırılarak eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması,
- 5 — Lisans öğretimi aşamasına gelen öğrencilerin yönlendirilmesi gereği.

Bu statik ve siyasal nedenlerin bu sorunu çözmediği hattâ daha da güçleştirdiği aşikârdır. Şöyleki :

1 — Yığılmanın önlenmesi için, eğitimin üretim içinde olması ve uygulayıcı nitelik kazandırması, ve bu elemanlara istihdam alanının hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca yönetmelik gereği öğrenimin ilk yılında başarı gösteremiyen büyük çoğunluk, öğrenim dışı kalacak ve yeni bir yığılmayı beraberinde getirecektir.

2 — Bu okullar üretimden kopuk olduğu için, üretim için ara insan gücü yetiştiremeyecektir.

3 — Bölgeler arasındaki farklılık giderilemediğine göre bu okulların çeşitli bölgelere yayılması nitelik olarak fırsat eşitsizliğini değiştirmeyecektir.

4 — Ön lisans okullarının lisans eğitimi için yönlendirici olacağı varsayımı da tümünden yanlıştır. Yönlendirme orta öğrenim kurumlarından başlamalıdır.

5 — Öğretim üyesi ve öğretim araçları yönünden de bu okulların yurt düzeyinde yaygınlaşması ekonomik olanaksızlıklar nedeniyle olası değildir.

SONUÇ :

Yukarıda amaçlanan temel üretim sürecine bağlı olarak, bağımsız, demokratik, temel toplumsal amaçlar yönünde oluşturulan bir kalkınma politikası ve planlaması içinde teknik eği-

timi de ele almak gerekir. Böyle bir sürece uygun olacak teknik eğitim olgusu düşünülmelidir. Temel amaç bu olunca :

Teknik ara-insan gücünün eğitimi bu sistem ve esaslar doğrultusunda ele alınmalıdır.

O HALDE NASIL BİR TEKNİK EĞİTİM?

Eğitimin üretimi hedefleyen yanını vurgulayarak işe başlamak, ana temel olmalıdır. Aksi takdirde bu kurumların bir zaman sonra bürokrasinin batağından kendisini kurtarmasının olanağı yoktur.

Her alanda olduğu gibi eğitimin de batıdan kopya edilişi, burjuva hükümetlerinin dışa ne denli bağımlı olduğunu daha net ortaya koymaktadır. O halde : Bizim göstereceğimiz hedef eğitimin kopyası değil, kendi özel koşullarımızın da yarattığı eğitim kurumlarıdır.

1 — Teknik eğitim ülke ve emekçi çıkarları ön planda tutularak üretimi hedeflemesi gerçeği ile yönlendirilmelidir.

2 — Eğitim tümüyle varlıklılar için hazırlanmış bir kurum niteliğinden kurtarılmalıdır.

3 — Teknik eğitim tüm emekçilerin yararlanabileceği bir gelişim içine oturtulmalıdır.

4 — Orta dereceli meslek okullarının yüksek meslek okullarına geçişte meslek okulu mezunlarına mutlak öncülük tanınmalıdır.

5 — Üretim içinde çıraklıktan mühendisliğe kadar gelişmek isteyen her bireye olanak tanınması için teknik eğitime esneklik kazandırılmalıdır.

6 — Orta dereceli teknik okullardan mezun olduktan sonra en az iki yıl belli bir üretim dalının çıraklık-ustalık-kalfalık belgesini alanlara yüksek teknik okullarda okuması sınavsız bir hak olmalıdır.

7 — Emeklilik yaşına kadar üretim içinde isteyene eğitim ve gelişme imkânı sürekli açık tutulmalıdır.

8 — Her teknik eğitim kurumunun yetiştirdiği teknik elemanların yapabilecekleri işler teminat altına alınıp kanunlarla

saptanmalıdır. Bunun yanında yetenekli elemanlara üretim içinde gelişme ve daha yüksek sorumluluklar alabilme hakkı sürekli açık tutulmalıdır.

9 — Tüm çalışanlar için eğitimde fırsat eşitliği engellenemez, bu hak kendini yenilemek isteyen her bireye, gece yada gündüz eğitimi olarak, sürekli açık olmalıdır.

10 — Toplu sözleşmelerde her iş yeri için, isteyen belli sayıda sendika üyelerine işverenin eğitim olanağı sağlaması mecbur tutulmalı, mevcut hükümlerin bu eğitim gereksinmesini arzu eden işçilere, teknik elemanlara belli kontenjanlar ayırmak zorunda kalması zorlanmalıdır.

11 — Teknik eğitim, gelişmiş güzel yerlerde değil sanayinin yoğun olduğu bölgelerde eğitim-üretim-insan gücü üçlüsü içinde geliştirilip açılmasına özen gösterilmelidir.

12 — Tamamen teorik yapıya dayanan bugünkü eğitim kurumları sürekli eleştirilmeli, uygulamaya dönük eğitim kurumlarının zorunluluğu açığa çıkartılmalıdır.

13 — Uzun deneylerden geçmiş köy enstitüleri, tekniker okulları gibi teknik eğitim kurumlarının yararları hatırlatılarak, gelişen teknolojik şartlara göre bu eğitim kurumlarının canlandırılması vurgulanmalıdır. Veya mevcut olan kurumlar (meslek teknik yüksek okulu gibi) bu nitelikte eleman yetiştirecek şekle sokulmalıdır.

14 — Ülkenin bugünkü koşulları göz önüne alınarak orta yada yüksek teknik eğitim yapan öğrenciye ekonomik sorununu çözebilmesi için üretim içinde iş temin edilmesi veya gündüz çalışıp gece öğrenim görebilmesi sağlanmalıdır.

15 — Teknik eğitim ve diğer teknik gelişmelerle ilgili uluslararası teknik eleman toplantılarına katılmaya ve bu ülkelerin teknik eleman örgütleriyle bilgi alışverişine önem verilmelidir.

16 — Teknik eğitim programlarının hazırlanmasında sanayi temsilcileri, işçi temsilcileri, üniversite ve akademi temsilcileri ile teknik eleman temsilcilerinin görüşleri alınmalıdır.

17 — Bu temel yaklaşımların yanısıra mevcut Tekniker ve Yüksek Teknikerlerin özel durumu ve mezuniyetlerinden bu yana geçen, üretim içindeki pratikleri dikkate alınarak lâyük ol-

dukları saygınlığa kavuşturulmalı, formasyonları gözden uzak tutulmamalıdır. Dört yıllık yüksek mesleki-teknik öğrenim görmüş Yüksek Teknikerlere — diploma projesi vermek koşulu ile — kendi meslek dalında beş yıllık pratiğini belgelemek kaydıyla "Mühendislik" ünvanı ve yetkileri verilmelidir.

18 — Eğitimde her yaşta ve kademedeki bireylerin önünün açık olması ilkesinden hareketle Tekniker okulu mezunlarının bugüne kadarki pratikleri dikkate alınarak mektupla veya belli bölgelerde akşam kurslarıyla Yüksek Tekniker olabilme imkânları sağlanmalıdır.

Özetle eğitim; giderek teknik eğitim, ülkenin üretim biçiminden soyutlanarak ele alınmamalıdır.

Teknik eğitimde somut örnekleri yaşanan, Tekniker okulları, Özel okullar deneyi ve giderek günümüzün güncel konusuna haline gelen ön lisans okulları gerçeği bizi köklü temel çözümlere götürmelidir.

Fiziksel kaynaklar,

İnsan gücü,

Teknoloji

kaynakları ele alınarak niteliksel, niceliksel ve örgütsel planlama içinde topyekûn kalkınma politikasıyla ele alınmalı ve yapısal ve kurumsal olarak mevcut sistemi kökten değiştirecek çözüm önerileri getirilmelidir. Ancak kısa vadede de gerekli pratik çözümleri ortaya koymalıdır.

ARA TEKNİK ELEMANLARIN YETKİ VE SORUMLULUKLARI

GİRİŞ :

Türk toplumunda, 1950 lerden beri uygulanmakta olan Batılılaşma modeli ekonomide belirli bir büyümeyi başlattığı gibi, Batı toplumlarının sosyal yapısındaki bazı sorunların ülkemizde de doğmasına yol açmıştır.

Bu sorunlar, Batılılaşmanın geri kalmış ülkelerdeki uygulama biçiminin belli süreçlerden geçmeden, ani yüklemeler sonucu farklı görünüme sahiptir. Batının uzun bir dönem içinde gerçekleştirdiği; bir bakıma, doğal sayılabilecek bu gelişim sürecini bugünkü az gelişmiş ülkeler farklı koşullar altında yaşamaktadırlar. Bu farklar gerçek bir sanayileşmeyi başlatmayı amaçlayan, doğrudan kâr sağlama politikasına bağlı ekonomik faaliyetlerin kalkınma maskesi altında, sözde-ulusal burjuvazi tarafından yapılmaktadır. Batı toplumlarının 19. y.y. sonları ile 20. y.y. başlarında hızlandırdıkları modern sanayi kapitalizmi ise, bir yandan teknolojik alandaki gelişmelerini sürdürürken, diğer yandan da sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda da toplumdaki egemen sınıfının bu egemenliğini pekiştirecek, etkinleştirecek yeni araçsal düzenlemelere geçmiştir. Bunlar, başta, sanayinin istediği yeni tip insanı yetiştirmek için zorunlu sayılan genel eğitim yoluyla, yeni tip insanı yetiştirecek ve yaşamının sonuna dek, bu insan üzerindeki biçimlendirici etkilerini denetleyip tazeleyecek olan formel eğitim kurumlarını (okullar, iş yerlerindeki kurslar ve hizmet içi eğitim programları gibi) kurmak olmak üzere sosyalizasyon kurumlarıdır.

Bir ülkenin bilimsel ve teknolojik gelişme düzeyi, bilim işçilerinin sayıları ve nitel özellikleri, bilimsel kurumlarının durumları ve yeri gibi diğer faktörlerde daima daha belirgin bir şekilde kendilerini gösteriyorlar. Genellikle ulusal ekonomideki yapısal değişimler, kafa emeğinin toplumsal emekteki rolü üzerinde daha büyük etkilerde bulunuyor. Buda var olan eğitim sisteminin yeniden kurulmasına, hazırlanan mesleklerin geniş ölçüde yeniden örgütlenmesine, organizasyonuna yol açar.

Bugün ülkemizde de özel mülkiyete dayanan eşitsizlikler ve farklılaşmalar temelde olmak üzere, çeşitli eşitsizlik ve ayrıcalıkları gözlerden saklamayı amaç edinmiş bir kitle toplumu oluşturulmaya başlanmıştır. Bu durum eğitim içinde de üretim içinde de kendini göstermektedir. İnsanlar, giyim-kuşemda, ev döşeme tarzında otomobilin yaygınlaşmasında, yeni ulaşım ve iletişim araçları sayesinde sözde genişletilmiş bir yaşam alanında tüketimin içinde saklı tuttuğu eşyalaşmış, ahlâk ölçülerine ve değer yargılarına teslim olmaya itilmektedir.

Hal böyle olunca; alt guruplardaki insanların reel hayatlarını unutmak, saklamak istercesine, kendilerinin yanlış bir özdeşleşme içine sokabilmelerini olanaklı kılmak; böylece, eşitsizliği kendisi için varlık sebebi kabul etmiş belirli bir toplum biçiminin yeniden üretilmesini amaçlamaktadır. Sonuçta toplum içindeki bireylerde bu yanlış sistem ve eğitimden kaynaklanan bazı anormallikler ve sağlıksız durumlar ortaya çıkmaktadır.

Bu durum sonucu, üretim için eğitim verilmeyen insanlar, sistem ve toplumsal yapıda yaratılan bilinçli ayrıcalıklar karşısında, çalıştıkları alanlarda ve kitleler içerisinde toplumsal gelişmeyi ve demokratikleşmeyi getirecek çalışmalardan soyutlanıp diğer emekçi katmanların haklarına ve yetkilerine tecavüz etme pahasına günlük yaşamının iyileşmesine çalışmaktadırlar. Bu tür bireysel kurtuluş anlayışı, insanlar arasında yakınlaşmayı birlik ve dayanışmayı giderek kaldıracak boyutlara ulaşmakta ve sonuçta toplumsal yapıda çeşitli patlamalara neden olmaktadır. Bu durum tüm çalışanlar arasında ve giderek, aydın sınıf sayılan teknik elemanlar arasında da açık şekilde göze çarpmaktadır.

Kapitalist yoldan kalkınmayı yeğleyen ülkeler de, burjuvazinin özel mülkiyet politikasını bireylere değişik anlayışlar içerisinde suni olarak aşılması sonucu, kitlelerin aralarında siyasal iktidarlara ve devlete olan güvensizliği de doğurmakta, sonuçta insanlar güçlü olan iyi yaşar anlayışını benimser duruma gelmektedir. Buda toplum içindeki olayların artmasına neden olmakta ve giderek sağlıklı bir toplum oluşmaktadır.

TEKNİK ELEMAN PİRAMİDİ NASIL OLMALI?

Sanayileşme sürecine ağır ve aksak da olsa girmiş olan Türkiye'nin iktidarlari en azından mevcut yasaları eşitlik ilkesine göre toplum katmanlarına yığınsal olarak yaymak sorumluluğunu taşımalıdır. Özellikle teknik eleman kesimindeki ihtisas piramidini ve bu piramit içinde kademelenen teknik elemanların sorumluluklarının nerede başlayıp nerede biteceği bilinmemektedir. Belli bir meslek kesimine bu hakları verip diğerlerini bu haklardan yoksun bırakmak Anayasaya da demokrasiye de, eşitlik ilkesine de aykırıdır.

Her alanda çalışan insanı anayasanın belirttiği gibi "İnsan haysiyetine yaraşır bir yaşama düzeyine" kavuşturmak devletin görevidir. Bunun yasal organizasyonu yapılmadıkça emeğiyle geçinen namuslu insanlar, kendi güvenliklerini diploma sahibi olmaya bağlı görecektir. Bu istek aslı da kişinin Türkiye'de insanca yaşama koşullarına kavuşma isteğinin bir görüntüsüdür.

Bugün ülkemizde belli bir eğitim ve üretim plânlaşmasının uygulamaya konulduğu söylenemez. Teknik alanda gerek yatay gerekse düşey düzeyde ihtisas ayırımı da gerçekleşmiş değildir. Bu durumda düz işçiden mühendise kadar her basamaktaki teknik elemanın yetki ve sorumluluğu belli değildir. Ayrıca yatay düzeyde, aynı eğitim basamağındaki çeşitli ihtisastarın sınırları saptanmış değildir. Teknik hizmetlerde çalışan kadroların belli standart ve bilimsel olarak teknik eleman piramiti içinde yerlerini almaları emeğe olan saygının, anayasaya olan saygının aynı zamanda demokrasinin gereğidir. İnsanı bilgi ve yeteneği-

ne göre değil diplomasına göre değerlendiren bir düzen çağ-
dışı bir düzendir. Günümüzün güncel konusu olan mevcut ön
lisans meslek yüksek teknik okullarından mezun olan teknik
elemanlar haykırmaktadır: "Biz ne olacağız? Yetki ve sorumlu-
luğumuz nedir?"

Ülkemizin koşullarına en uygun nitelikte uygulayıcı ara in-
san gücünü yetiştiren tekniker okullarından mezun olan bin-
lerce insanın yetki ve sorumluluğu yoktur. Teknik eleman pira-
midj içindeki yerleri belirlenmiş değildir. Daha önce kendilerine
çok sınırlı da olsa tanınan bazı yetkiler, büyük baskılar sonucu
1960 tarihinde siyasal nitelikte bir kararla kaldırılmıştır.

Teknikerler fiilen 3 yıl gece, Yüksek Teknikerler 4 yıl gece
belli bir meslek dalında yüksek teknik öğrenim görmelerine rağ-
men, bu bilgi ve becerilerini üretim içinde kanıtlamalarına rağ-
men bu eşitsizlikli toplumsal düzenden kaynaklanan ayrıcalık-
ların oluşturduğu, çıkar güçlerinin baskılarından ötürü, mesleki
yetki ve sorumluluklarına kavuşturulmamışlardır. Yıllarca ege-
men güçler teknik elemanların arasında yaratacakları ayrıcalığı
sürdürmek için gerektiğinde meslek odalarını baskı aracı ola-
rak da kullanmışlardır.

Ara teknik insan gücünün, teknik eleman piramidi içindeki
yerlerini belirliyecek çözümler, eğitim, üretim ve insan gücü
plânlamasına bağlı olarak, temel üretim sanayileşmesinin süre-
cine göre biçimlenecek bir alt yapının maddi koşullarına göre
olmalıdır.

Ancak mevcut tekniker ve yüksek teknikerler için, amaca
ulaşılmasını geciktirecek ve güçleştirecek kararlardan ve öne-
rilerden sakınılmalıdır. Her alanda, ihtisas ayırımının önkoşulu
olarak teknikerlerin ve yüksek teknikerlerin yetki ve sorumlu-
luklarının bilimsel normlara göre, pratik ve becerileri dikkate
alınarak saptanmalıdır. Şöyleki :

— Tekniker kendi ihtisas alanı içinde, uygulamacı, gelişt-
tirmeci ve sorumluluklar yüklenici ve yönetici olarak düşünül-
melidir.

— Tekniker çalıştıran alanlarda istihdam zorunluluğu konul-
malıdır.

— Teknik piramid içinde bilgi ve becerisini kanıtlayan Teknikerlerin üretim içinde, piramid kademesinde önü açılmalıdır.

— Saptanan yetki ve sorumluluklar yasal güvenceye bağlanmalı, statik olmamalı, değişen ve gelişen teknolojik sürece bağlı olarak mesleki gelişimini ve yükselişini engelleyici olmamalıdır.

SONUÇ :

Batı ülkelerinin tümünde olduğu gibi, düz işçiden mühendise kadar herkesin yerinin, yetkisinin ve sorumluluğunun ne olduğu saptanmalıdır. Bu saptanmalar siyasal iktidarların insafına ve kaderine terk edilmemesine yasal güvenceye bağlanmalıdır.

Her şeyden önce, kişiyi diplomasına göre değerlendiren çağdışı değer yargılarının yıkılmasını, üretim içindeki insanın bilgi ve becerisine göre, bu insanın üretim içindeki saygın yerini almasını sağlamak gerekiri.

ARA TEKNİK ELEMANLARIN SENDİKALAŞMA VE ODALAŞMA GEREĞİ

GİRİŞ :

Bir toplumun ekonomik alt yapısı, üretim biçimi o toplumun siyasal üst yapısını belirler.

Sınıflı toplumlarda üretim araçlarını ellerinde bulunduranlar, üst yapıda şekillenen devlet biçimini, siyasal ve sosyal yapıyı kendi egemenliklerini sürdürecektir şekilde egemen kılarak, çalışan sınıfın her türlü ekonomik, demokratik ve siyasal haklarını güçleri yettiğince engellemeye kalkarlar.

Demokrasi kavramını ekonomik gerçeğinden ayırarak, soyut siyasal bir kavram olarak topluma benimsetmeye kalkarlar. Toplumun bütün kurumlarını, bütün bireylerini, bütün kültürünü, sermayenin egemenliğine hizmet edebilecek, sermayenin ürettiği malları tüketebilecek biçimde koşullandırır.

Uluslararası tekelleri sermaye ile işbirliği yaparak bu saltanatlarını sürdürmeye çalışırlar. Vaktaki çalışan sınıf ve tabakalar bilinçlenip örgütlendikçe ve siyasal iktidarı kendi doğrultularında zorlamaya başladıkça, sermaye sınıfı, zorbalık ve baskı rejimine başlar.

Toplumların üretim sürecinde çalışanların ürettiği değer büyük bir kısmı daima çalıştırıcının mülkiyetinde kalır. Ve üreten insanın karşısında ona yabancılaşarak sermayeye katılır. Ve sermaye büyüdükçe sömürü artar, çalıştırıcı ve çalışan arasında ekonomik farklılık, uçurum gittikçe büyür. Emekle sermaye arasındaki bu çelişki sermayenin egemenliğini sürdürme, çalışanları güçsüz bırakma şeklinde devam eder.

Çalışanlar tek tek güçsüz olmalarına ve sermayeye karşı ol-

malarına karşı, toplu olarak hareket ettikleri zaman güçlü olmaya başlarlar. Ve bu güç örgütlü olduğu oranda etkin olur.

Kapitalist ülkelerde üretim araçları burjuvazinin kontrolündedir. Ekonomik iktidarı elinde tutan burjuvazi, ekonomik gücünü araç olarak kullanıp siyasal iktidarı kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirir.

Hal böyle olunca, burjuvazi emekçilerin ekonomik, demokratik ve siyasal haklarını hiçbir zaman kendiliğinden vermez. Emekçi kitleler bu hakları, tarihsel süreç içinde kararlı ve ısrarlı bir savaşım sonucu elde etmişlerdir.

Sendikalaşma hakkını elde etmesiyle ekonomik savaşım giderek kitlelerin bilinçlenmesine yol açmış, demokratik ve siyasal savaşımın bir aracı haline gelmiştir.

TEKNİK ELEMANLARIN ÖRGÜTLENMESİ :

Teknikerler de, teknik elemanlarla birlikte çalışanların bir parçası olarak güçlerini örgütlü olabildikleri oranda etkinleştirebilirler. Bu nedenle ancak örgütlü olabildikleri oranda etkili olabilmekte ve haklarını alabilmektedirler. Aksi takdirde ise her zaman işverenin kendilerine verdikleri ile yetinmekle kalmakta, ezilmekte ve yaratılan ayrıcalıklarla birbirine düşürülmeye gayret edilmektedirler. Özellikle kamu kesiminde istihdam edilenleri memur statüsü içinde kullaştırmaya ve diğer çalışanlardan koparılmaya çalışılmaktadır.

Bu nedenle yaratılan suni işçi - memur ayrımı içine itilmektedir. Oysa ister işçi statüsünde olsunlar, ister memur statüsünde olsunlar, çalışanlar niteliğine ve objektif şartlara sahip oldukları sürece bir ayırımdan ya da ayrıcalıktan söz etmek son derece yanlış ve anlamsızdır. Ne varki aynı derecede anlamlı olan bir şey var; o da işçi - memur ayrımı yapmanın yalnızca egemen sermaye çevrelerinin işine geldiğidir. Bunun nedeni daha önce de tekrarladığımız gibi çalışanların yalnızca toplu ve örgütlü oldukları oranda güçlü olduklarıdır. Çalışanları bölmeyi amaçlayan işçi - memur, fikir emekçisi, kol emekçisi, beyaz yakalılar, mavi yakalılar gibi ayrımlar kasıtlıdır. Hiç kuşkusuz ça-

lışanlar arasında birtakım farklılıklar ve ufak çelişmeler olabilir, ancak bunlar çalışanların topluca hareket etmelerini ve örgütlenmelerini önleyici etmenler değildir. Ve birlik içinde eriyecek ve çözümlenecektir.

Çalışanların mesleki yanları bir tarafa bırakılırsa en etkili ve önemli örgütlenme biçimleri sendikalardır. Çalışanlar ister mesleki taban üzerinden, ister dernekler biçiminde örgütlensinler sendikal biçimde örgütlenmedikçe gerçekten örgütlenmiş olduklarından söz edilemez.

Sendikalaşmamış bir durumda olan teknik elemanların ekonomik hakları işverenlerin insafından kurtarabildikleri, gerçekten demokratik haklarını alabildikleri, kendi meslek alanları ve ayrılmaz bir bütün olan yurt çıkarları doğrultusunda ağırlıklarını koyabildikleri, bu uğurda siyasal iktidarlara etkin baskılarda bulunabildiklerinden söz edilebilir mi?

Bugün hayat pahalılığı hızla artarken, memur statüsündeki teknik elemanların ücretleri giderek, gerçek değerini kayıp etmektedir. Buna karşı teknik elemanların yapabildiği tek Şey 12 sayılı kararnamenin daha asil çıkmasını beklemekten, yan ödemelerde ayrıcalık yaratılmamasını istemekten başka nedir?

Yatırımlar yabancı teknolojiye dayalı bir biçimde sürdürülürken, gerekli teknik hizmetler ithal edilirken ve iş bulamıyan teknik elemanlarımız yurt dışına göçe zorlanırken ne yapabilmekteyiz?

Teknik elemanlarımız üretim dışı istihdam edilirken, üretme, üretimle hiç alâkası olmıyanlar hakim durumda iken ve halkımızın çıkarları doğrultusunda olmıyan yatırımlar ve girişimler almış yürümüşken, yönetimi etkiliyecek neyimiz vardır..

Yurtsever teknik elemanlarımız üzerindeki anti-demokratik baskılar hızla yoğunlaşırken, keyfi atamalar, işten çıkarmalar ve işe almamalar her geçen gün daha güncel olurken bu kıyıma karşı duracak etkili silâhımız var mıdır?

Bu soruların yanıtları ne yazık ki olumsuzdur.

Hiç kuşkusuz bu sorunların yanıtları ancak köklü değişmelerle olumlu olabilir. Ancak sorunlarımızın çözümlenmesi doğrultu-

sunda güçlü mücadele silâhları ile donatılmış etkin örgütlenmelere de ihtiyacımız vardır.

Başka bir deyişle grev ve toplu sözleşme haklarıyla donatılmış bir şekilde sendikalaşmamız, çalışanların diğer kesimleri ile bütünleşmemiz acil olarak gündemdedir.” (1)

Örgütümüzün de katıldığı ve desteklediği TÜRKİYE 2. TEKNİK ELEMAN KURULTAYI'nın gündeme getirdiği ve savunduğu teknik elemanların grevli, toplu sözleşmeli sendikal haklara kavuşturulma mücadelesi, tüm teknikerlerin, ara teknik elemanların da hedefi olarak gündemde olmalıdır ve olacaktır.

TEKNİKER VE TEKNİK ELEMANLARIN ODALAŞMALARI GEREĞİ :

Ülkemizde belli bir formasyonu almış meslek guruplarının bir kısmının kamu kurumu niteliğinde (odalaşma) örgütlenmeleri sağlanmış, bir kesiminin de bu haktan yararlanmaları engellenmiştir (Teknikerler - Teknisyenler - Bazı mühendis gurupları gibi). Bizde Anayasanın 122. maddesiyle bu örgütlenme hakkı güvence altına alınmıştır. Nitekim çıkarılan çeşitli yasalarla birçok meslek kesiminin, kamu kurumu niteliğinde örgütlenmeleri sağlanmıştır.

Avrupa ülkelerinin tümünde bu haklar ya resmi dernek veya odalaşma biçiminde Müh., tekniker, teknisyen v.s. gibi tüm meslek mensuplarına tanınmış, giderek bunların müşterek federatif bir sistem içinde birlikteliği sağlanmıştır. Hollanda'da, Yüksek Teknisyenlerin, Meslek mühendisleri ve Yüksek Teknik okul Mezunları Hollanda Derneği (N.İ.R.İ.A.) adı altında resmi dernekleri vardır. Yine Üniversite Mühendisler Derneği olan (K.İ.V.İ.) ile federasyon şeklinde birleşmiştir.

Yine İsviçre'de 1951 yılında teknik elemanlar federasyonu şeklinde "İsviçre Mühendisler, Mimarlar, Teknisyen - Mühendisler, Teknisyen - Mimarlar ve Teknisyenler Odası" ismi altında odalaşmışlardır.

---

(1) Türkiye 2. Teknik Eleman Kurultayı raporu.

Bu resmi örgütlenme biçiminin en iyi biçimini sendikal biçimde Yugoslavya'da görmekteyiz. Müşterek federal bir teşekkül olan "Yugoslav Mühendis ve Teknisyenler Sendikası" alt ve üst kademe bütün teknisyenleri bir araya getirir. Bu sendikanın yasal görevleri içinde; 1) Üyelerinin mesleki ve sosyal statüsünü yükseltmek. 2) Milli ve milletlerarası seviyelerde, bilimsel ve sair konferanslar düzenlemek. 3) Bilimsel dökümanları yayınlamak. 4) Federal meclis ve keza politik, sosyal ve ekonomik mahiyetteki diğer teşekkül ve kurumlarla işbirliği halinde bilimi ve teknolojiyi geliştirmek. 5) İlgili kurum ve teşekküllerle işbirliği yaparak, kalifiye insan gücünün teknik seviyesini yükseltmeye çalışmak.

Ülkemizde kamu kurumu niteliğinde örgütlenme olarak ifadesini bulan bu demokratik mesleki örgütlenme hakkı, Anayasamızın 121. ve 122. maddelerinin gereğidir.

Yine bu hak Anayasamızın eşitlik ilkesine uygun olarak, teknik elemanlar arasında ayırım gözetmeksizin tümüne tanınmalıdır.

Sonuç temel hedef, grevli toplu sözleşmeli sendikal haklara kavuşmaktır. Ancak mesleki taban üzerindeki bu örgütlenme hakkı da, meslekdaş çıkarları açısından, teknik eleman birlikteliğine yaklaştırm ve dayanışma açısından, önemi küçümsemez.